

॥ कोबातीर्थमंडन श्री महावीरस्वामिने नमः ॥

॥ अनंतलब्धिनिधान श्री गौतमस्वामिने नमः ॥

॥ गणधर भगवंत श्री सुधर्मस्वामिने नमः ॥

॥ योगनिष्ठ आचार्य श्रीमद् बुद्धिसागरसूरीश्वरेभ्यो नमः ॥

॥ चारित्रचूडामणि आचार्य श्रीमद् कैलाससागरसूरीश्वरेभ्यो नमः ॥

आचार्य श्री कैलाससागरसूरि ज्ञानमंदिर

पुनितप्रेरणा व आशीर्वाद

राष्ट्रसंत श्रुतोद्धारक आचार्यदेव श्रीमत् पद्मसागरसूरीश्वरजी म. सा.

जैन मुद्रित ग्रंथ स्केनिंग प्रकल्प

ग्रंथांक : १

श्री महावीर जैन आराधना केन्द्र

आचार्यश्री कैलाससागरसूरि ज्ञानमंदिर
कोबा, गांधीनगर-श्री महावीर जैन आराधना केन्द्र
आचार्यश्री कैलाससागरसूरि ज्ञानमंदिर
कोबा, गांधीनगर-३८२००७ (गुजरात)
(079) 23276252, 23276204
फेक्स : 23276249

Websiet : www.kobatirth.org

Email : Kendra@kobatirth.org

शहर शाखा

आचार्यश्री कैलाससागरसूरि ज्ञानमंदिर
शहर शाखा
आचार्यश्री कैलाससागरसूरि ज्ञानमंदिर
त्रण बंगला, टोलकनगर
परिवार डाइनिंग हॉल की गली में
पालडी, अहमदाबाद - ३८०००७
(079) 26582355

P14038

॥ श्री आर पञ्चखाण सूत्रम् ॥

પૂ. આચાર્યદેવ શ્રી આનંદસામરસૂરીશ્વરજી મ.સા.ના ચરણે શત્ શત્ વંદન...

देवसूर तपागृच्छ समाचारी संरक्षक-सुविहित सिध्दांत पालक
 बहुश्रुतोपासक-गीतार्थवर्य-चारित्र चूडामणि-आगमोद्धारक पूज्यपाद आचार्यदेवेश
 श्री आनंदसागर सूरेश्वरजी महाराजा संशोधित-संपादित ४५ आगमेषु

॥ श्रीआउरपच्चक्खाण सूत्रं ॥

❀ आलेखन कार्य-प्रेरक-वाहक ❀

प्रवचन प्रभावक पू. आ.श्री हेमचन्द्रसागर सूरिजी म.सा. शिष्यरत्न पू. गणिवर्यश्री पूर्णचन्द्रसागरजी म.सा.

❀ आलेखन कार्यवाहक संस्था ❀

पूज्यपाद सागरजी महाराजा संस्थापित जैनानंद पुस्तकालय-सुरत

आलेखन कार्ये किंचित् संस्मरणाणि

* आलेखन कार्ये आशीवृष्टिकारका :

पू. गच्छा. आ. श्री सूर्योदयसागर सूरेश्वरजी म.सा.

पू. आ. श्री. नरेन्द्रसागर सूरेश्वरजी म.सा.

पू. आ. श्री अशोकसागर सूरिजी म.सा.

पू. आ. श्री जिनचन्द्रसागर सूरिजी म.सा.

पू. आ. श्री हेमचन्द्रसागर सूरिजी म.सा.

* आलेखन कार्ये केचित् मार्गदर्शका :

पू. आ. श्री दोलतसागर सूरिजी म.सा.

पू. पं. श्री हर्षसागरजी म.सा.

पू. गणीश्री सागरचन्द्रसागरजी म.सा.

पू. गणी श्री नयचन्द्रसागरजी म.सा.

पू. गणी श्री अक्षयचन्द्रसागरजी म.सा.

पू. मुनि श्री लब्धिचन्द्रसागरजी म.सा.

माहिती दर्शक पत्र

■ आलेखन कार्ये सहयोग प्रदाता :

मुनिश्री आगमचन्द्रसागरजी म.सा.

श्राब्दगुण संपन्न श्री नरेन्द्रभाई मुक्तिलाल महेता (सूर्डगामवाला)

■ प्रथम संस्करण - सं. २०६१, का. सु.५.

■ कृति - २५०

■ कोऽधिकारी...?- श्रुत भाण्डागारं श्रमण प्रधान चतुर्विध संघाश्च

■ संग्राहकालय - जैनानंद पुस्तकालय, गोपीपुरा, सुरत।

■ व्यवस्थापका :

श्री उषाकांतभाई झवेरी- श्री नरेशभाई मद्रासी-श्री श्रेयस के. मर्वट

■ आवास : निशा-१ १ले माले ,गोपीपुरा, काजीनुं मेदान,
तीनबत्ती, सुरत. दूरभाष - २५९८३२६ (०२६१)

■ मुद्रण कार्यवाहक

श्री सुरेश डी. शाह (हेष्मा)-सुरत।

संपादक श्री

॥ પ્રાક્-કથન ॥

॥ કત્થ અમ્હારિસા પાળી દુષમા-દોષ દુષિયા, હા; અણાહા કહં હૂન્તા...! ન હૂન્તો જડ્ઝિણાગમો ॥

દુષ્મકાળે જિનાગમ-જિન પ્રતિમા ભવિયણ કું આધારા...!!

ભવાટવીમાં ભ્રમિત પ્રાણીને ભીમ મહાટવીમાંથી બહાર લાવનાર મિથ્યાત્વરૂપ અંધકારમાંથી પ્રકાશ તરફ ગતિ કરાવનાર શ્રુતજ્ઞાનની મહત્તા અદ્વિતીય કક્ષાની છે. શ્રુતજ્ઞાનનો મહીમા પરમ મનનીય અને માનનીય હોવાના કારણે પ્રભુ શાસનમાં પરમ આધાર ભૂત કરણ તરીકે ગણના કરી છે. આગમએ વીર પ્રભુની વાણી સ્વરૂપ છે.

આગમોની રચના કાળ :- પ્રભુ મહાવીર સ્વામીના શાસનની અપેક્ષાએ વીર નિર્વાણ સંવત પૂર્વે ૨૯, વિક્રમ સંવત પૂર્વે ૪૯૯ વર્ષે વૈશાખ સુદ એકાદશી દિને તારક તીર્થંકર પ્રભુ મહાવીર દેવની ત્રિપટીને પામી આઘ ગણધર અનંતલબ્ધિ નિધાન શ્રી ઈન્દ્રભૂતિ (ગૌતમસ્વામીજી) આદિ એકાદશ ગણધરોએ આગમોની રચના કરી તેજ ક્ષણે પ્રભુએ તેની યથાર્થતા-ગણાનુજ્ઞા-શાસનાનુજ્ઞા આદિના વાસકેપથી જાહેર કરી.

ગણધર ભગવંતના શિષ્યો-મુનિઓએ યથાયોગ્યતાનુંસાર શિષ્ય-પ્રશિષ્યાદિ પરિવારને વિનયપૂર્વક શાસ્ત્ર નિર્દિષ્ટ વિધિ-મર્યાદા પૂર્વક ગુરુ પાસેથી મુખપાઠ રીતે દ્વાદશાંગીનો અભ્યાસ કરતા હતાં, લખીને કે લખેલ પુસ્તકો દ્વારા ભણવા અંગે તત્કાળે પરંપરા ન હતી.

પ્રથમ વાચના :- વીર પ્રભુના નિર્વાણબાદ તેમની પટ્ટ પરંપરામાં પાંચમા કેવલી તરીકે પ્રસિધ્ધ શ્રી ભદ્રબાહુ સ્વામીજીના સમયમાં વિષમકાલના બલના પ્રભાવે ભયંકર બાર વર્ષીય દુકાલ પડ્યો સાધુઓ અનુકૂળતા મુજબ વેર વિખેર થયાં, સાથો સાથ વીર નિ. સં. ૧૫૫ લગભગમાં નંદવંશના સામ્રાજ્યનો પલટો થયો, દેશમાં ભયંકર આંધી વ્યાપી, જૈન શ્રમણોના વિહારના કેન્દ્રરૂપ મગધદેશની

॥ પ્રાક્-કથન ॥

૧

સંપાદક શ્રી

રાજધાની પટણા અને પંજાબ વચ્ચેના પ્રદેશો ભીષણ પરિસ્થિતિમાં મૂકાયા, શ્રમણ સમુદાયના વિખરાઈ જવાથી આગમોનું પઠન-પાઠન ખુબ જ અવ્યવસ્થિત થયું, જ્ઞાની પુરુષોમાંથી કેટલાયે સ્વર્ગે પધાર્યા, મુખપાઠની પધ્ધતિ પર એક જબરદસ્ત ધક્કો લાગ્યો પરિસ્થિતિને સુધારવા વીર નિ. સં.-૧૬૦ લગભગમાં પાટલીપુત્ર નગરે (પટના-બિહાર) શ્રી સ્થુલભદ્ર સ્વામીની અધ્યક્ષતામાં શ્રમણસંઘ એકત્રિત થયો, ગીતાર્થોની સલાહ મુજબ દ્વાદશાંગીની સંકલના વ્યવસ્થિત કરવાનો પ્રયાસ કર્યો, પ્રાયઃ આ પ્રથમ આગમ વાચના થઈ તેનું નામ ‘ શ્રી દ્વાદશાંગ-શ્રુતસંકલન’ નામે પંકાયાનો ઇતિહાસ મળે છે.

દ્વિતીય વાચના :- તેમના પછી જિનકલ્પીના અભ્યાસક આર્ય મહાગિરીજીના ગુરુ ભ્રાતા પૂ. આ. શ્રી આર્ય સુહસ્તિ સૂરિ પ્રતિબોધિત પ્રભુ શાસનના ચરમ ભક્ત સમ્રાટ સંપ્રતિએ ઉજ્જૈનમાં આર્ય સુહસ્તિ મ. ને વિનંતી કરી તેમના સાનિધ્યમાં વીર નિ. સં. ૨૪૫ થી ૨૮૧ના વર્ષોમાં જિનાગામની સાચવણી સુરક્ષિત રહે તેવા યથાર્થ પ્રયાસો કર્યા, પઠન-પાઠનની વ્યવસ્થામાં આવેલી ખામીને દૂર કરી જેથી આ બીજી વાચનાનું નામ ‘ આગમ સંરક્ષણ વાંચના’ દૃષ્ટિ ગોચર થાય છે.

તૃતીય વાચના :- મૌર્ય રાજવંશીઓનો સેનાપતિ પુષ્યમિત્રે રાજદ્રોહ કરી રાજા બન્યો ધર્માધ બનેલા સમ્રાટ સંપ્રતિની શાસન પ્રભાવનાને નામ શેષ કરવા તેણે જૈન શ્રમણો તથા બૌદ્ધ શ્રમણોના શિરચ્છેદ કરાવી કાળો કેર વર્તાવ્યો, સાધુઓ પ્રાણ રક્ષાર્થે કલિંગ દેશ તરફ ચાલ્યા ગયા, કલિંગાધિપતિ મહામેઘવાહન ખારવેલ મહારાજા પરમ જૈન હતાં. આ પ્રમાણે પ્રાણ બચાવવાની વ્યથામાં જિનાલયો તથા, આગમ પઠન-પાઠનની વ્યવસ્થાને જબરદસ્ત હાની થવા પામી, કલિંગ દેશના રાજા ભિક્ષુરાય ખારવેલે તેનો પરાજય કરી ફરી જીવંત કરવા પ્રયાસ કર્યો વીર નિ. સં. ૩૦૦ થી ૩૩૦ સુધીના મધ્યાહ્ન કાલમાં મુનિ સમ્મેલનમાં જિનકલ્પિની તુલના કરનાર પૂ.આ. મહાગિરીના શિષ્યો-પ્રશિષ્યો આ. બલિસ્સહ સૂ.મ. આ. દેવાચાર્ય, આ. ધર્મસેન વિગેરે ૨૦૦ શ્રમણો, આ. સુસ્થિત સૂરિ વગેરે સ્થવિર કલ્પિ ૩૦૦ શ્રમણો, આર્યા પોઈણી વિગેરે ૩૦૦ શ્રમણીઓ, સીવંદ, ચૂર્ણક, સેલગ વગેરે ૭૦૦ શ્રાવકો અને પૂર્ણ મિત્રાહિ ૭૦૦ શ્રાવિકા દ્વારા ત્રીજી વાચના

વાચનામાં અગિયાર અંગો અને દશ પૂર્વોના પાઠોને વ્યવસ્થિત કરવામાં આવ્યા.

ચતુર્થ વાચના :- કાલાધિન અંતિમ દશપૂર્વધર, બાલ વૈરાગી, અનુપમ સંવેગી શ્રી વજ્રસ્વામીએ અંતિમ સમયે સ્વ પટ્ટધર શ્રીવજ્રસેન સૂ.મ.ને ભયંકર દુકાલના ચરમ સમયની જાણમાં 'લાખ સોનેયા આપીને એક હાંડી ભાતની ચડશે તેના બીજા દિવસથી સુકાલ થશે' આ વાત જણાવી આવો ભયંકર દુકાલ વીર નિ. સં. ૫૮૦ થી ઉત્તર ભારતમાં વ્યાપ્ત થયો. જેમાં ગણો-કુલો-વાચકવંશો માત્ર નામશેષ થઈ ગયા. આગમ વારસો ટકાવનાર મુનિપુંગવોની સંખ્યા જૂજ થઈ ગઈ કાળ-બળ ક્ષયે ધારણા શક્તિની અનુકૂલતા પ્રમાણે પણ જો આગમનું સંકલન કરવામાં નહીં આવે તો રહ્યા સાધુઓ પણ રહેલા આગમના વારસાને સાચવવા સમર્થ ન નિવડી શકે માટે ભવિષ્યના અલ્પશક્તિવાળા પણ મેઘાવી સાધુઓને રાખવામાં વિષયાનુસંધાન દ્વારા સુગમતા સાંપડે તેથી સમકાલીન અન્ય પ્રભાવક આચાર્યોની સંમતિ લઈ શ્રી આર્યરક્ષિત સૂરિ મ. ચાર અનુયોગની વ્યવસ્થા કરી. આગમોને ચિરંજીવ બનાવ્યા વીર નિ. સં. ૫૮૨ લગભગમાં દશપુર (મંદસૌર) (માલવા) નગરે ચોથી વાચના થઈ.

પંચમ વાચના :- વીર સં. ૮૩૦ થી ૮૪૦ લગભગમાં પૂ. આ. સ્કંદિલ સૂરિએ ઉત્તરાપથના મુનિઓને મથુરામાં તથા નાગેન્દ્રવંશીય પંરમ પ્રભાવક શ્રી હિમવંત ક્ષમા શ્રમણના શિષ્ય આ. શ્રી નાગાર્જુન સૂરિએ દક્ષિણાપથના મુનિઓને વલભીમાં આગમોની સંકલના કરવા એકઠા થયા કીંતુ તે સમયની દેશગત અંધાધુંધીના કારણે એક જ સાથે ભિન્ન-ભિન્ન સ્થળે આગમવાચનાઓ કરી ભવિષ્યમાં માથુરી અને વલભીવાચનાઓના પાઠ ભેદોનું સમન્વય સહજ થઈ જશે આ હેતુપૂર્વક પાંચમી વાચના કરી.

ષષ્ઠી વાચના :- તેજ ભાવનાઓ અનુસાર માથુરી વાચનાના વારસદાર આ. શ્રી દેવદ્વિગણી ક્ષમાશ્રમણે તથા વલભીવાચનાના વારસદાર આ. શ્રી કાલક સૂરિએ ભેગા મળી. શ્રમણ સંઘને એકત્રિત કરી, કાલકમે વિણસી જતા આગમના ખજાનાને સ્થાયી બનાવવાના શુભ આશયથી શ્રી શત્રુંજ્યાધિષ્ઠાયક શ્રી કપર્દીયક્ષ આદિ દેવીક સહાયકથી ૫૦૦ આચાર્યાદિઓએ મળી વલભીપુર(વળા સૌરાષ્ટ્ર)માં

પુસ્તકારૂઢ રૂપ આગમ વાયના કરી, આ વાયનામાં ચોરાશી આગમોનું વ્યવસ્થિત સંકલન તાડપત્રના પાના ઉપર લિપિબધ્ધ કરી આગમોને પુસ્તકારૂઢ કરવાનું કાર્ય સાધુ ભગવંતોએ કર્યું. તેમજ અન્ય મહત્વના ગ્રંથોનું પુસ્તકાલેખન કાર્ય થયેલ, ત્યારબાદ સાધુ સત્યમિત્ર સ્વર્ગે ગયા અને વીર નિ. સં. ૧૦૦૦માં વર્ષે પૂર્વજ્ઞાનનો વિચ્છેદ થયો તેમ મનાય છે.

પ્રભુવીરના શાસનમાં ઉપરોક્ત ‘છ’ વાયનાઓના માધ્યમે ૧૦૦૦ વર્ષના ગાળામાં થયેલ શ્રુતોધ્ધારનો ઇતિહાસ મોજૂદ છે. ત્યાર પછી ૧૫૦૦ વર્ષ સુધી આગમ વાયનાનો કે શ્રુતોધ્ધારનો કોઈ ઉલ્લેખ નથી મળતો.

તેમજ વિષમકાળના પ્રભાવથી ૧૦મી સદીની સમાપ્તિ કાળથી શિથિલાચારની વૃધ્ધિ થવાથી આગમિક જ્ઞાનની પરંપરા સુવિહિત ગીતાર્થ, આચાર સંપન્ન શ્રમણોના હાથમાં રહી નહીં પરિણામે હસ્તલિખિત પ્રતોમાં રહેલ આગમો અધિકારીને પણ મળવા દુર્લભ બન્યા.

છેવટે વીસમી સદીના ઉત્તરાર્ધના પ્રારંભકાળે સુવિહિત સંવેગી સાધુઓમાં આચાર નિષ્ઠા, વિશિષ્ટ વૈરાગ્યની પ્રબલ ભૂમિકા આદિ સુદૃઢ હોવા છતાંય આ બધાને ટકાવવા માટેના જરૂરી સંજોગો ન મળતાં આગમિક જ્ઞાનની માત્રા પઠન-પાઠનની શાસ્ત્રીય પરંપરા સુરક્ષિત ન રહી શકવાના કારણે ખુબ જ અલ્પ માત્રામાં રહેવા પામી

આવા અવસરે શ્રમણસંઘની ૧૮ પ્રસિધ્ધ શાખાઓમાં વધુ પ્રભાવશાળી ‘સાગરશાખા’ના અદ્વિતીય પ્રતિભા સંપન્ન પ્રૌઢધીષણશાલી અનેકવાદો કરી તપાગચ્છની વિજય પતાકા ફેલાવનાર પૂ. મુનિરાજ શ્રી ઝવેરસાગરજી. મ.ના. એક માત્ર શિષ્ય નવ માસના ટૂંકા ગાળાનો જ ગુરૂ સહવાસ છતાં પૂર્વજન્મની આરાધનાના બળે એકલે હાથે ન્યાય-વ્યાકરણ, આગમટીકા આદિ અનેક સાધના ગ્રંથોનું અગાધ વિદ્વતા પૂર્ણ જ્ઞાન મેળવી પૂ. ગુરૂદેવ શ્રી ઝવેરસાગરજી મ.ની આગમોની પારદંશ્વતાના વારસાને તે ગુરૂદેવશ્રીના અન્તિમ સમયના “ આગમો કા અભ્યાસ બરોબર કરના ” શબ્દ પાછળ રહેલ ઉંડા અંતરના આશિષના બળે આગમિક તલસ્પર્શી અગાધ માર્મિક જ્ઞાન આપ મેળે મેળવી વીર નિ. સં. ૨૪૪૦ વિ.સં. ૧૯૭૦માં કો’ક મંગલ ચોઘડીએ જિનશાસનના એક મહાન ધુરંધર સમર્થક પ્રભાવક શાસ્ત્રોના પારગામી

આચાર્યભગવંતો વર્ષો જૂની શ્રમણસંઘની ફરજ અને જવાબદારી રૂપ આગમોના અણમોલ વારસાને સુરક્ષીત રાખવાના પ્રશ્ને ફરીથી ઉપસ્થિત કરી.

રાજ્યદ્વારી ઉપદ્રવો, ધર્માધ ઝનૂન, બ્રિટીશ હકૂમત, જનતામાં ફેલાયેલ ક્રાન્તિકારી વિચારધારા, પશ્ચાત્ય કેળવણીના સંસ્કાર આદિ સંઘર્ષ કાળમાં પુસ્તકો પ્રતો મેળવવી અતિકઠીન હતી તે સમયે જુદા જુદા ખૂણે રહેલી હસ્તપ્રત-તાડપત્ર આદિ પરથી સંશોધન કરી જાત મહેનતે પ્રેસકોપીથી માંડીને સુધારવા સુધીની સંપૂર્ણ દેખરેખ જવાબદારીથી આગમ ગ્રંથોની મર્યાદિત પ્રતિઓ છપાવી સામુદાયિક વાચનાઓ વિ. સં. ૧૯૭૧થી ૧૯૭૭ સુધીમાં પાટણ-કપડવંજ-અમદાવાદ-સુરત આદિ ક્ષેત્રોમાં છ-છ મહીનાની વાચનાઓ ગોઠવી સેંકડો સાધુ-સાધ્વીઓને આગમોને વાંચવાની પરિપાટી આદિનો સંપૂર્ણ ખ્યાલ કરાવ્યો સાત સામુદાયિક વાચનાઓમાં ૨૬ ગ્રંથો વાંચ્યા તેમાં લગભગ ૨,૩૩,૨૦૦ શ્લોકની વાચના આપી તથા આગમ દિવાકર પૂ. મુનિશ્રીધુણ્યવિજયજી મ. આદિને પણ આ ક્ષેત્રે આગળ વધવા અંગૂલ નિર્દેશ કરી આ મહાપુરુષે શ્રુત સરિતાને ધોધમાર વહેતી કરી છે.

આ મહાપુરુષ તે પ્રાતઃ સ્મરણીય ગુજરાત-માલવા-રાજસ્થાન-બંગાલ- બિહાર આદિ અનેક ક્ષેત્ર સંઘો તથા સુરત સંઘના આમૂલચૂલ ઉપકારી, આગમોધ્ધારક ધ્યાનસ્થ સ્વર્ગસ્થ પ.પૂ. આચાર્યશ્રી આનંદસાગર સૂરીશ્વરજી મહારાજ જેઓ ‘ પૂ. સાગરજી મ.’ ના લાડીલા, હૂલામણા નામથી પણ પ્રસિદ્ધ હતાં તેમના જ સંશોધિત આગમો અમને પ્રતાકારે પુર્ન મુદ્રિત કરાવવાનો લાભ પ્રાપ્ત થયો છે. તા.ક. વર્તમાન કાળે ગ્રંથો, શાસ્ત્રો, સુવિહિત ગીતાર્થ અર્થ ભગવંતો, ઇતિહાસકારો પાસેથી પ્રાપ્ત થતી માહિતી અનુસાર વીર નિર્વાણના ૧૦૦૦ વર્ષમાં છ-છ વાચના-સંકલન બાદ ૧૫૦૦ વર્ષ સુધીમાં આવું કોઈ કાર્ય થયેલ જણાતું નથી ત્યાર બાદ એકલા હાથે આપ બળે સૌ પ્રથમ આગમ ઉધ્ધારના ભગીરથ કાર્યને કરનાર ગુરૂદેવને કોટી-કોટી વંદના...

॥ श्रीआउरपच्चक्खाण सूत्रं ॥

देसिक्कदेसविरओ सम्महिट्ठी मरिज्ज जो जीवो। तं होइ बालपंडियमरणं जिणसासणे भणियं ॥ १ ॥ ६४ पंच य अणुव्वयाइं सत्त ३ सिक्खा ३ देसजइधम्मो। सव्वेण व देसेण व तेण जुओ होई देसजई ॥ २ ॥ पाणिवहमुसावाए अदत्तपरदारनियमणेहिं च। अपरिमिइच्छाओऽवि य अणुव्वयाइं विरमणाइं ॥ ३ ॥ जं च दिसावेरमणं अणत्थदंडाउ जं च वेरमणं। देसावगासियंपिय गुणव्वयाइं भवे ताइं ॥ ४ ॥ भोगाणं परिसंखा सामाइयअतिहिसंविभागो य। पोसहविही य सव्वो चउरो सिक्खाउ वुत्ताओ ॥ ५ ॥ आसुक्कारे मरणे अच्छिन्नाए जीवियासाए। नाएहि वा अमुक्को पच्छिमसंलेहणमकिच्चा ॥ ६ ॥ आलोइय निस्सल्लो सघरे चेवारुहित्तु संथारं। जइ मरइ देसविरओ तं वुत्तं बालपंडियं ॥ ७ ॥ जो भत्तपरिन्नाए उवक्कमो वित्थरेण निदिट्ठो। सो चेव बालपंडियमरणे नेओ जहाजुगं ॥ ८ ॥ वेमाणिएसु कप्पोवगेसु नियमेण तस्स उवक्काओ। नियमा सिज्झइउक्कोसएण सो सत्तमंमि भवे ॥ ९ ॥ इय बालपंडियं होइ मरणमरिहंतसासणे दिट्ठं। इत्तो पंडियपंडियमरणं वुच्छं समासेणं ॥ १० ॥ इच्छामि णं भंते! उत्तमद्वं पडिक्कमामि अईयं पडिक्कमामि अणागयं पडिक्कमामि पच्चुप्पन्नं पडि० कयं पडि० कारियं पडि० अणुमोइयं पडि० मिच्छतं पडि० असंजमं पडि० कसायं पडि० पावप्पओगं पडिक्कमामि,

॥ श्रीआउरपच्चक्खाण सूत्रं ॥

१

पू. सागरजी म. संशोधित

मिच्छादंसणपरिणामेसु वा इहलोगेसु वा परलोगेसु वा सच्चित्तेसु वा अच्चित्तेसु वा पंचसु इंदियत्थेसु वा, अन्नाणंझाणे अणायारं०
 कुंदसणं० कोहं० माणं० मायं० लोभं० रागं० दोसं० मोहं० १० इच्छं० मिच्छं० मुच्छं० संकं० कंखं० गेहिं० आसं० तणहं० छुहं० पंथं०
 २० पंथाणं० निहं० नियाणं० नेहं० कामं० कलुसं० कलहं० जुज्झं० निजुज्झं० संगं० ३० संगहं० ववहारं० कयविक्रयं० अणत्थदंडं०
 आभोगं० अणाभोगं० अणाइल्लं० वेरं० वियक्कं० हिंसं० ४० हासं० पहासं० पओसं० फरुसं० भयं० रूवं० अप्पपसंसं० परनिदं०
 परगरिहं० परिग्गहं० ५० परपरिवायं० परदूसणं० आरंभं० सरंभं० पावाणुमोअणं० अहिगरणं० असमाहिमरणं० कम्भोदयपच्चयं०
 इट्ठिगारवं० रसगारवं० ६० सायागारवं० अवेरमणं० अमुत्तिमरणंझाणं, पसुत्तस्स वा पडिबुद्धस्स वा जो मे कोई देवसिओ राइओ
 उत्तमट्ठे अइक्कमो वइक्कमो अइयारो अणायारो तस्स मिच्छामिदुक्कडं । १ । एस करेमि पणामं जिणवरवसहस्स वद्धमाणस्स । सेसाणं पि
 जिणाणं सगणहराणं च सव्वेसिं ॥ ११ ॥ सव्वं पाणारंभं पच्चक्खामि अलियवयणं च । सव्वमदिन्नादाणं मेहुण्णपरिग्गहं चेव ॥ २ ॥
 सम्मं मे सव्वभूएसुं, वेरं मज्झ न केणई । आसाउ ओसिरित्ताणं, समाहिमणुपालए ॥ ३ ॥ सव्वं चाहारविहिं सन्नाओ गारवे कसाए दू ।
 सव्वं चेव ममत्तं चएमि सव्वं खमावेमि ॥ ४ ॥ इज्जा इमंमि समए उवक्कमो जीवियस्स जइ मज्झ । एयं पच्चक्खाणं विउला आराहणा
 होउ ॥ ५ ॥ सव्वदुक्खपहीणाणं, सिद्धाणं अरहो नमो । सद्धे जिणपन्नत्तं, पच्चक्खामि य पावगं ॥ ६ ॥ नमुत्थु धुयपावाणं, सिद्धाणं च
 महेसिणं । संथारं पडिवज्जामि, जहा केवल्लिदेसियं ॥ ७ ॥ जं किंचिवि दुच्चरियं तं सव्वं वोसिरामि तिविहेणं । सामाइयं च तिविहं करेमि

॥ श्रीआउरपच्चक्खाण सूत्रं ॥

२

पू. सागरजी म. संशोधित

सव्वं निरागारं ॥ ८ ॥ बज्झं अर्ब्भितरं उवहिं, सरीराइ सभोयणं । मणसावयकाएहिं, सव्वभावेण वोसिरे ॥ ९ ॥ सव्वं पाणारंभं तं सव्वं ॥
 ॥ २० ॥ सभ्मं मे सव्वभूएसु ॥ १ ॥ रागं बंधं पओसं च, हरिसं दीणभावयं । उस्सुगतं भयं सोगं, रइं अरइं च वोसिरे ॥ २ ॥ ममत्तं
 परिवज्जामि, निम्भत्तं उवट्ठिओ । आलंबणं च मे आया, अवसेसं च वोसिरे ॥ ३ ॥ आया हु महं नाणे आया मे दंसणे चरित्ते य । आया
 पच्चक्खाणे आया मे संजमे जोगे ॥ ४ ॥ एगो वच्चइ जीवो, एगो चेवुववज्झई । एगस्स चेव मरणं, एगो सिज्झइ नीरओ ॥ ५ ॥ एगो मे
 सासओ अण्णा, नाणदंसणसंजुओ । सेसा मे बाहिरा भावा, सव्वे संजोगलक्खणा ॥ ६ ॥ संजोगमूला जीवेणं, पत्ता दुक्खपरंपरा । तम्हा
 संजोगसंबंधं, सव्वभावेण (प्र० सव्वं तिविहेण) वोसिरे ॥ ७ ॥ मूलगुणे उत्तरगुणे जे मे नाराहिया पमाएणं । तमहं सव्वं निंदे पडिक्कमे
 आगमिस्साणं ॥ ८ ॥ सत्त भए अट्ठ मए सन्ना चत्तारि गारवे तिन्नि । आसायण तेत्तीसं रागं दोसं च गरिहामि ॥ ९ ॥ अस्संजममन्नाणं
 मिच्छत्तं सव्वमेव य ममत्तं । जीवेसु अजीवेसु य तं निंदे तं च गरिहामि ॥ ३० ॥ निंदामि निंदणिज्जं गरिहामि य जं च मे गरहणिज्जं ।
 आलोएमि य सव्वं सर्ब्भितरबाहिरं उवहिं ॥ १ ॥ जह बालो जंपंतो कज्जमकज्जं च उज्जुयं भणइ । तं तह आलोइज्जा मायामोसं पमुत्तूणं
 (प्र० मायामयविण्णमुक्को अ) ॥ २ ॥ नाणंमि दंसणंमि य तवे चरित्ते य चउसुवि अकंपो । धीरो आगमकुसलो अपरिस्सावी रहस्साणं ॥
 ३ ॥ रागेण व दोसेण व जं भे अकयन्नुया पमाएणं । ज्जो मे किंचिवि भणिओ तमहं तिविहेण खामेमि ॥ ४ ॥ तिविहं भणंति मरणं
 बालाणं बालपंडियाणं च । तइयं पंडितमरणं जं केवल्लिण्णो अणुमरंति ॥ ५ ॥ जे पुण अट्ठमईया पयलियसन्ना य वंकभावा य । असमाहिणा

॥ श्रीआअपच्चक्खाण सूत्रं ॥

३

पू. सागरजी म. संशोधित

मरंति न हु ते आराहगा भणिया ॥ ६ ॥ मरणे विराहिए देवदुग्गई दुल्लहा य किर बोही । संसारो य अणंतो होई पुणो आगमिस्साणं ॥ ७ ॥
 का देवदुग्गई का अबोहि केणेव वुज्झई मरणं केण अणंतमपारं संसारं हिंडई जीवो ॥ ८ ॥ कंदप्प देवकिब्बिस अभिओगा आसुरी य
 संभोहा । ता देवदुग्गईओ मरणंमि विराहिए हुंति ॥ ९ ॥ मिच्छदंसणरत्ता सनियाणा कणहलेसमोगाढा । इय जे मरंति जीवा तेसिं दुलहा
 भवे बोही ॥ ४० ॥ सम्मदंसणरत्ता अनियाणा सुक्कलेसमोगाढा । इय जे मरंति जीवा तेसिं सुलहा भवे बोही ॥ १ ॥ जे पुण गुरुपडिणीया
 बहुमोहा ससबला कुसीला य । असमाहिणा मरंति ते हुंति अणंतसंसारी ॥ २ ॥ जिणवयणे अणुरत्ता गुरुवयणं जे करंति भावेणं ।
 असबल असंकिलिद्धा ते हुंति परित्तसंसारी ॥ ३ ॥ बालमरणाणि बहुसो बहुयाणि अकामगाणि मरणाणि । मरिहंति ते वराया जे
 जिणवयणं न याणंति ॥ ४ ॥ सत्थग्गहणं विसभक्खणं च जलणं च जलपवेसो य । अणयारभंडसेवी जम्भणमरणाणुबन्धीणि ॥ ५ ॥
 उट्ठमहे तिरियंमिवि मयाणि जीवेण बालमरणाणि । दंसणनाणसहगओ पंडिअमरणं अणुमरिस्सं ॥ ६ ॥ उव्वेयणयं जाई मरणं नरएसु
 वेयणाओ य । एयाणि संभरंतो पंडियमरणं मरसु इण्हं ॥ ७ ॥ जइ उप्पज्जइ दुक्खं तो दट्ठवो सहावओ नवरं । किं किं मएन पत्तं संसारे
 संसरंतेणं? ॥ ८ ॥ संसारचक्कवालंमि सव्वेऽविय पुगला मए बहुसो । आहारिया य परिणामिया य नाहं गओ तित्तिं ॥ ९ ॥ तणकट्ठेहिव
 अग्गी लवणजलो वा नईसहस्सेहिं । न इमो जीवो सब्बो तिप्पेउं कामभोगेहिं ॥ ५० ॥ आहारनिमित्तेणं मच्छा गच्छंति सत्तमिं पुढवीं ।
 सच्चित्तो आहारो न खमो मणसावि पत्थेउं ॥ १ ॥ पुव्विं कयपरिकम्भो अनियाणो ऊहिऊण मइबुद्धी । पच्छा मलियकसाओ सज्जो

॥ श्रीआउरपच्यक्खाण सूत्रं ॥

४

पू. सागरजी म. संशोधित

मरणं पडिच्छामि ॥ २ ॥ अक्कंडेऽचिरमभाविय ते पुरिसा मरणदेसकालम्भि। पुव्वकयकम्मपरिभावणाए पच्छा परिवडंति ॥ ३ ॥ तम्हा
चंदगविज्झं सकारणं उज्जुएण पुरिसेणं। जीवो अविरहियगुणो कायव्वो मुख्खमग्गंमि ॥ ४ ॥ बाहिरजोगविरहिओ
अब्भित्तरझाणजोगमल्लीणो। जह तंमि देसकाले अमूढसन्नो चयइ देहं ॥ ५ ॥ हंतूण रागदोसं छित्तूण य अट्ठकम्मसंधायं। जम्भणमरणजरहट्ठं
भित्तूण भवा विमुच्चिहिति ॥ ६ ॥ एयं सव्वुवएसं जिणदिट्ठं सदहामि तिविहेणं। तसथावरखेमकरं पारं निव्वाणमगस्स। ॥ ७ ॥ न हु
तम्भि देसकाले सक्को बारसविहो सुयक्खंधो। सव्वो अणुचिंतंतेऽं धणियंमि समत्थचित्तेणं ॥ ८ ॥ एगंमिवि जम्भि पए संवेगं वीयरायमग्गंमि।
गच्छइ नरो अभिक्खं तं मरणं तेणं मरियव्वं। ९। ता एगंमि सिलोगं जो पुरिसो मरणदेसकालम्भि। आराहणोवउत्तो चिंतंतो राहगो होई
॥ ६० ॥ आराहणोवउत्तो कालं काऊण सुविहिओ सम्भं। उक्कोसं तिन्नि भवे गंतूणं लहइ निव्वाणं ॥ १ ॥ समणोत्ति अहं पढमं बीयं
सव्वत्थं संजओमिति। सव्वं च वोसिरामी एयं भणियं समासेणं ॥ २ ॥ लद्धं अलद्धपुव्वं जिणवयण सुभासियं अमयभूयं। गहिओ
सग्गइमग्गो नाहं मरणस्स बीहेमि ॥ ३ ॥ धीरेणवि मरियव्वं काउरिसेणवि अवस्स मरियव्वं। दुणहंपि हु मरियव्वे वरं खु धीरत्तणे मरिउं ॥
४ ॥ सीलेणवि मरियव्वं निस्सीलेणवि अवस्स मरियव्वं। दुणहंपि हु मरियव्वे वरं खु सीलत्तणे मरिउं ॥ ५ ॥ नाणस्स दंसणस्स य
सम्भत्तस्स य चरित्तजुत्तस्स। जो काही उवओगं संसारा सो विमुच्चिहिइ ॥ ६ ॥ चिरउसियबंभयारी पप्फोडेऊण सेसयं कम्मं। अणुपुव्वीइ
विसुद्धो गच्छइ सिद्धिं धुयकिलेसो ॥ ७ ॥ निक्कसायस्स दंतस्स, सूरस्स ववसाइणो। संसारपरिभीयस्स, पच्चक्खाणं सुहं भवे ॥ ८ ॥ एयं

॥ श्रीआगरपच्चक्खाण सूत्रं ॥

५

पू. सागरजी म. संशोधित

पचक्खाणं जो काही मरणदेसकालम्भि। धीरो अमूढसन्नो सो गच्छइ सासयं ठाणं ॥ ९ ॥ धीरो जरमरणबिऊ वीरो विन्नाणनाणसंपन्नो।
 लोगस्सुज्जोयगरो दिसउ खयं सव्वदुक्खाणं ॥ ७० ॥ १, १३३ ॥ इति आउरप्रत्यारव्यानम २ ॥ प्रभु महावीर स्वामीनीपट्ट परंपरानुसार
 कोटीगण-वैरी शाखा- चान्द्रकुल प्रचंड प्रतिभा संपन्न, वादी विजेता परमोपास्य पू. मुनि श्री झवेरसागरजी म.सा. शिष्य बहुश्रुतोपासक-
 सैलाना नरेश प्रतिबोधक-देवसूर तपागच्छ-समाचारी संरक्षक-आगमोद्धारक पूज्यपाद आचार्य देवेश श्री आनंदसागर सूरेश्वरजी
 महाराजा शिष्य प्रौढ़ प्रतापी, सिद्धचक्रआराधक समाज संस्थापक पूज्यपाद आचार्य श्री चन्द्रसागर सूरेश्वरजी म.सा. शिष्य चारित्र
 चूडामणी, हास्यविजेता-मालवोद्धारक महोपाध्याय श्री धर्मसागरजी म.सा. शिष्य आगमविशारद-नमस्कार महामंत्र समाराधक
 पूज्यपाद पंन्यासप्रवर श्री अभयसागरजी म.सा. शिष्य शासन प्रभावक-नीडर वक्ता पू. आ. श्री अशोकसागर सूरिजी म.सा. शिष्य
 परमात्म भक्तिरसभूत पू. आ. श्री जिनचन्द्रसागर सू.म.सा. लघु गुरु भ्राता प्रवचन प्रभावक पू. आ. श्री हेमचन्द्रसागर सू.म. शिष्य पू.
 गणिवर्य श्री पूर्णचन्द्र सागरजी म.सा. आ आगमिक सूत्र अंगे सं. २०५८/५९/६० वर्ष दरम्यान संपादन कार्य माटे महेनत करी
 प्रकाशक दिने पू. सागरजी म. संस्थापित प्रकाशन कार्यवाहक जैनानंद पुस्तकालय सुरत द्वारा प्रकाशित करेल छे.

प्रशस्ति

६

संपादक श्री

